

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Yedinci Birleşim

17 . XI . 1948 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	166	
2. — Havale edilen kâğıtlar	166	
3. — Sorular ve cevaplar	166	
1. — İzmir Milletvekili Ekrem Oran'ın, şeker fiyatına yapılan zamma dair Başbakanlıktan sözlü sorusu (6/175)	166	
2. — Sivas Milletvekili Reşat Şemsettin Sirer'in, ormanların korunması, vatandaşların yakacak ihtiyacı, dışardan gümrüksüz olarak kereste ve maden direği getirilmesi hakkında Başbakanlıktan sözlü sorusu (6/186)	166	
3. — Çorum Milletvekili Necdet Yücer'in, Orman Kanununun uygulanması ve Orman İşletmelerinin çalışmaları hakkındaki sorusuna Tarım Bakanı Cavid Oral'ın sözlü cevabı (6/190)	167:176	
4. — Afyon Karahisar Milletvekili Kemal Özçoban'ın, ara seçimleri sırasında İçişleri Bakanı tarafından verilen şifreli genelge hakkındaki sorusuna İçişleri Bakanı Münir Hüsrev Göle'nin sözlü cevabı (6/194)	176:178	
5. — İstanbul Milletvekili Senihi Yürte'nin, Çatalca İlcesine bağlı Kestanelik ve Oklalı köylüleri arasında tarla ekimi anlaşmazlığı yüzünden çıkan hâdisede döğülen köylülere dair İçişleri Bakanlığmdan sözlü sorusu (6/199)	178:179	
6. — Afyon Karahisar Milletvekili Hasan Dinçer'in, Halkevlerinin durumu hakkında Başbakanlıktan sözlü sorusu (6/200)	179	
7. — Bolu Milletvekili Lûtfi Gören'in, Düzee tütünleri hakkındaki sorusuna (Gümrük ve Tekel Bakanı Emin Erişirgil'in sözlü cevabı (6/201)	179:183	
4. — Önergeler	167	
1. — Sivas Milletvekili Reşat Şemsettin Sirer'in, ormanların korunması, vatandaşların yakacak ihtiyacı, dışardan gümrüksüz olarak kereste ve maden direği getirilmesi hakkında Başbakanlıktan sözlü soru önergesinin geri verilmesine dair önergesi (6/186)	167	

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Kastamonu Milletvekilliğine seçilen Âdil Toköz'ün'nün seçim tutanağı onandı.

İstanbul Milletvekili Fuad Köprülü ve 15 arkadaşının, şeker fiyatına yapılan zam dolayısıyla Başbakan hakkında Gensoru açılmasına dair olan önergesi görüşüldükten sonra gündemin ikinci maddesine geçildi.

Ankara Milletvekili Hıfzı Oğuz Bekata'nın; Denizli Milletvekili Reşad Aydın'ın şeker fiyatına yapılan zam hakkındaki sözlü sorularına Ekonomi Bakanı Cavit Ekin Gensoru müna-sebetiyle yaptığı açıklamalar arasında gereken cevapları verdiğini bildirdi.

İzmir Milletvekili Ekrem Oran'ın şeker fiyatına yapılan zam hakkındaki sözlü sorusu, soru sahibinin hazır bulunmamasından gelecek Birleşime bırakıldı.

17. XI. 1948 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili Kâtip
Sinob Milletvekili Urfa Milletvekili
C. K. İncedayı A. Akan

Kâtip
İsparta Milletvekili
S. Köksal

3. — SORULAR

1. — Bursa Milletvekili Muhittin Baha Pars'ın, İstanbul - Mudanya arasında işliyen vapurlar hakkındaki sözlü sorusu, Ulaştırma Bakanlığına gönderilmiştir.

2. — Ankara Milletvekili Emin Halim Ergun'un, motörlü nakil vasıtalarının sebep oldukları kazalar hakkındaki sözlü sorusu, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir.

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Tasarı

1. — 1942 yılı Kesinhesabı hakkında kanun

tasarısı (1/425) (Sayıstay Komisyonuna);

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Başkanvekili Raif Karadeniz

KÂTIPLER : Sait Köksal (İsparta), Necmeddin Sahir Silan (Bingöl).

BAŞKAN — Oturum açılmıştır.. müzakereye başlıyoruz.

3. — SORULAR VE CEVAPLAR

1. — İzmir Milletvekili Ekrem Oran'ın, şeker fiyatına yapılan zamma dair Başbakanlıktan sözlü sorusu (6/175).

BAŞKAN — Ekrem Oran burada mı? (Yok sesleri).

Soru sahibi ikinci defa bulunmamaktadır, soru düşmüştür.

2. — Sivas Milletvekili Reşat Şemseddin Siner'in, ormanların korunması, vatandaşların yakacak ihtiyacı, dışardan gümrüksüz olarak kereste ve maden direği getirilmesi hakkında Başbakanlıktan sözlü sorusu (6/186)

BAŞKAN — Soru sahibinin yeni bir önergesi vardır, onu okutuyorum.

4. — ÖNERGELER

1. — *Sivas Milletvekili Reşat Şemsettin Sırer'in, ormanların korunması, vatandaşların yakacak ihtiyacı, dışardan gümrüksüz olarak kereste ve maden direği getirilmesi hakkında Başbakanlıktan sözlü soru önergesinin geri verilmesine dair önergesi*

Yüksek Başkanlığa

Kamutayın 10 Kasım 1948 tarihli Birleşiminde ormanlarımızın korunması ve halkın yakacak ihtiyacının karşılanması tedbirleri hakkında kendisine sorduğum sualleri Sayın Başbakan bir hafta sonra cevaplayacağını bildirirken bu konuların Hükümetçe ehemmiyetle ele alındığını ve bu konular üzerinde çalışmak üzere ilgili bakanlıklarda komiteler kurulduğunu haber verdi.

Önergeyi sunmaktan maksadım bu konuların Hükümetçe ve memleket ölçüsünde bir önemle ele alınmasına hizmet etmektir.

Başbakanın verdiği haberde bu maksadımın hâsıl olduğunu gördüğüm için önergeyi geri aldığımı arz ederim.

Sivas Milletvekili
R. Ş. Sırer

BAŞKAN — Soru önergesini geri veriyoruz.

3. — *Çorum Milletvekili Necdet Yücer'in, Orman Kanununun uygulanması ve Orman İşletmelerinin çalışmaları hakkındaki sorusuna Tarım Bakanı Cavid Oral'ın sözlü cevabı (6/190)*

BAŞKAN — Necdet Yücer burada mudur? (Burada sesleri).

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 1948 yaz tatilinde ben, gerek seçim bölgem Çorum'da ve gerek seçim bölgem dışında geçitli yurt ve yurttaş konuları ve bu meyanda Orman Kanununun tatbikatı ve Orman İşletmemizin faaliyeti hakkında bazı incelemelerde bulundum. Bu incelemelerimden müphem olarak berveçhi mâruz sözlü soru önergeyi Yüksek Başkanlığımıza sunuyorum :

Bilindiği gibi Orman Kanunumuz Cumhuriyet İdaremizin Halkçılık ve Devletçilik prensipleri çerçevesi içinde vücuda getirilmiş cidden övünebileceğimiz güzel bir eserimizdir. Bu ese-

rimiz, gerçekten yurdumuzdaki orman kifayetsizliğinin; ormanın memleketimiz için hayati ehemmiyetinin; kül halinde yurt ormanlarımızın maddi ve mânevi değerinin bugün bir medeniyet dâvası olarak bütün milletçe anlaşılmiş olduğunun açık bir ifadesidir.

Lâkin bir Milletvekili sıfatıyla ıstırap duyarak Yüksek Meclis huzurunda açıklamak zorundayım ki, nazari olarak değerini takdir ettiğimiz bu büyük eserimiz tatbikatta, haklı olarak beklediğimiz ve görmek istediğimiz semeresini lâyikiyle verememektedir. Zira bugünkü tatbikat bize açıkça gösteriyor ki, Kanunun Devletçilik ve halkçılık prensiplerine uygun olarak kurduğu orman işletmeciliğimizin faaliyeti, bunun ne Devletçilik ve ne de Halkçılık karakteriyle kabili telif görülebilmektedir. Yani ne ormanlarımızın korunabildiğini ve ne de köylerde, kasabalarda ve büyük şehirlerde yaşayan halkın ihtiyaçlarının karşılanabildiğini görüyoruz.

Tarım Bakanı Sayın Cavid Oral arkadaşımızın Bolu'da Halkevinde 3 Ekim 1948 tarihinde irat ettikleri nutkun metnini alâka ile okudum. Bu nutku ile Orman Kanunumuzun kısaca tahlili vukuflu ve salâhiyetli bir dille yapılmıştır. Fakat görüyorum ki, bu nutkun muhtevası da bugün nazari olmaktan bir türlü ileri gidememektedir. Zira tatbikat, nutuktan evvel ne idiye, nutuktan sonra da yine odur.

Şu halde Sayın Tarım Bakanımızdan soruyorum :

1. — Kaçakçılığın ve dolayısıyla orman tahribatının önlenmesi için ne gibi tedbirler almayı düşünüyorlar Devletçilik rejimi ihlâl edilmemek kaydıyla kanunun bazı hükümlerinde değişiklik yapılmasını derpiş ediyorlar mı?

2 — Orman Kanunumuzun 17 nci, 18 nci ve 19 ncu maddeleri bugün tatbik edilmediğinden yalnız ova köyleri değil, benim bizzat ziyaret edip döndüğüm orman içerisinde bulunan bilâistisna bütün orman köyleri dahi ziraat aletleri, odun ve kereste tedarikinde müşkülâta maruz kaldıkları gibi şehir ve kasabalarda ki halkın odun, odun kömürü ve kereste ihtiyacı da lâyık veçhil karşılanamamaktadır. Bu müşkülün katî bir surette önlenilmesi için kendilerince ne gibi tedbirlerin alınması düşünülmektedir?

3 — Orman işletmemizin faaliyetiyle ilgili yaptığımız tetkik neticesinde de, bu teşekkülümüzün geniş ölçüde kâr temin eylediği ve fakat gayri ilmi, gayriiktisadi çalışarak hudutsuz idare ve işletme masrafları içine girdiğinden ve daha sarıh bir ifade ile kendisini lüks ve ihtişama kaptırdığından bu kârın millet ve menaleket menfaatları aleyhine israf edildiği kanaati bende hâsıl olmaktadır.

Orman İşletmemiz, kâr gayesini gözetmeyen bir İktisadi Devlet Teşekkülü ise bu kârın ne suretle tahassül ettiğini ve ne suretle ve nerelere sarf edildiğini bilme ve anlamak şüphesiz hakkımızdır. Nitekim zayıf olmakla beraber hiç olmazsa 3460 sayılı Kanun hükümleri gereğince mürakabe edilen İktisadi Devlet Teşekküllerinin muamele ve hesaplarını tetkik ve mürakabe ettiğimiz gibi eğer bu işletmemiz Orman Kanununun ruhunda mündemiç bulunduğu gibi bir İktisadi Devlet Teşekkülü olmayıp âmme hizmeti gören bir Devlet müessesesi ise, hayat pahalılığı üzerine yaptığı acı tesisleri göz önünde bulunan bu ölçsüz kâr, müessesenin halklık hareketleri ve Âmme menfaatlarıyla nasıl telif edilmektedir. Esasen kâr mefhumunun Ekonomik bakımdan bir definisyonunu yaptığımız takdirde bu müessesenin hesaplarında kârdan ziyade geniş ölçüde bir gelir ve o nispette geniş bir israf dikkati celbetmektedir. Binaenaleyh bu yoldaki kanaatlerimi takviye veya tashih edebilmeliğim için Sayın Bakanım lisanlarından öğrenmek istediğim noktalar şunlardır:

a) Mâruz müessesenin 1945-1946 ve 1946-1947 yıllarında yaptığı kâr yekûnlarıyla yekûnları tertip eden unsurlar nelerdir?

b) Ham ve mamul orman ürünlerinin (yani kereste, odun ve odun kömürünün) piyasada satış fiyatları, (fahiş) kelimesiyle tavsif edilecek derecede çok yüksektir. Acaba bu malların satışlarında nasıl bir usul takip edilmektedir ve bunların meselâ Bolu malı kerestenin müessese tarafından toptancıya satışının yapıldığı fiyatla bunun İstanbul ve Ankara'daki hali hazır toptan satış fiyatları; keza Tekirdağ ve Devrek malı odunun ve Çerkez köyü ve Bilecik malı odun kömürünün müessese tarafından toptancıya satışının yapıldığı fiyatlarla bunların İstanbul ve Ankara'da bugünkü toptan satış fiyatları ve bu malların gerek müessese ve gerekse toptancı tarafından yapılan satışları anına kadar maliyetlerini

tertiple eden unsurlar nelerdir? Kısaca bugün fahiş dediğimiz piyasa fiyatı nasıl teşekkül etmektedir?

c) Devlet Orman İşletmesinin piyasa satışları, yukarıda zikredilen yıllar zarfında kaç milyon liraya baliğ olmuştur? İşletmenin aynı yıllar zarfındaki genel idare masrafları ve işletme masrafları yekûnlarıyla amortisman payı ne kadardır? Ve bunların piyasa satışları yekûnlarına yüzde nispetleri neden ibarettir.?

Tarım Bakanı Sayın Cavid Oral arkadaşımızın, yukarıda arz eylediğim hususlar hakkında, beni Millet kürsüsünden tenvir etmeleri için İctüzüğümüzün 151 nci maddesinin son fıkrası ve 152 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları gereğince muamele yapılmasına müsaade buyurmasını derin saygılarımla rica ederim.

Çorum Milletvekili
Needet Yücer

TARIM BAKANI CAVİD ORAL (Seyhan)
— Sayın arkadaşım Çorum Milletvekili Dr. Needet Yücer'in Orman kanununun tatbikatındaki aksaklıklar ve orman işletmelerinin durumu hakkındaki sorularına sırasıyla cevaplarımı arzedeceğim:

1. Kaçakçılığın ve dolayısıyla orman tahribatının önlenmesi için düşünülen tedbirler:

Ormanlardan yapılan usulsüz kesimler ve kaçakçılığın sebeplerini:

A) Yurdun yakacak ve yapacak odununa olan ihtiyacı,

B) Fena itiyatlar,

C) İskân durumu ve bu durumun doğurduğu seçim zaruretleri olmak üzere üç mühim esasta toplamak kabildir.

A) Bugün elde kalan ormanlarımız yurdun yakacak ve yapacak ihtiyacına cevap verebilecek bir genişlik ve kalitede değildir.

Menaleketimiz orman bakımından komşu devletlere nazaran çok fakirdir. Ormanlık sahaların umum arazimize nispeti %13,1 dir. Halbuki bu nispet Rusya'da %39, Yugoslavya'da %30, Bulgaristan'da %18, Romanya'da %21 Yunanistan'da ise %18,5 tir.

10,5 Milyon hektar olarak tahmin olunan ve yurdun genel genişliğine nispeti %13 miktarında olan ormanlarımız vasıfları bakımından ele alınacak olursa bu nispeti de bulmak mümkün değildir.

Bir taraftan yangınlar ve kaçakçılık da ormanlarımıza hissedilir derecede tahripler yapmaktadır.

Bir milletin millî ihtiyaçlarını kendi sınırları içindeki ormanlardan karşıyabilmesi için orman varlığı arazisinin %30, en asgari bir hesaplama %20 raddesinde olması lâzımdır.

10,5 milyon hektar genişliğinde tahmin olunan ormanlarımızın 3,5 milyon hektarı koru ve 7 milyon hektarı baltalıdır.

Bu sahaların mühim bir kısmından ise bugün için faydalanmak mümkün olmayıp ancak imar ve korunmaları lüzumu karşısında bulunmaktayız. Ormanlarımızın hektar başına düşen verimi yarım-bir metre küb arasındadır. Buna mukabil diğer devletlerde orman verimi hektar başına ortalama 3 metre kübden aşağı düşmektedir. Bu itibarla hafif ormanlarımızdan ancak iki milyon metre küb yakacak, yarım milyon metre küb yapacak istihsalî kabîl olmaktadır. Halbuki bütün milletlerdeki hesap esaslarına göre nüfus başına bir metre küb üzerinden yurdun yapacak ve yakacak ihtiyacı 18 milyon metre küb olarak hesap edilmektedir.

Yapacak ihtiyacımız bir milyon metre kübü aşmakta olup yalnız resmî dairelerin ihtiyacı 500 bin metre kübü geçmektedir.

Orman verimlerinin yetersizliği ihtiyacın tazyiki altında ormanlardan yapılan usulsüz kesimler ve faydalanmalara mâni olmak için düşünülen ve üzerinde durulan tedbirler.

A) Yakacak ihtiyacında odun yerine taş kömür ikamesi,

b) Sanayi ihtiyacı odunun ve inşaat ihtiyacı kerestenin bilhassa yurtda bol miktarda bulunmayan çeşitlerin haricîden tam veya kısmen gümrük muafiyetiyle ithali,

c) İnşaat ve sanayi hâşebi olarak yapılan sarfiyatta ağacın ömrünü artıracak tedbirler almak ve odun sanayii ve inşaat malzemesi yerine diğer malzeme kullanmak suretiyle israfın önüne geçilmesi gibi hususlardır.

Bu tedbirler üzerinde şimdiden tatbikata geçilmiş ve ilgili Bakanlıklar nezdinde de teşebbüslere başlanılmıştır.

B. — Fena itiyatlara gelince:

Orman içinde ve civarında oturan bazı vatandaşlar, ormanlardan faydalanmada bir kayıt ve şart tanımayı lüzumsuz bir külfet say-

makta ve cibali mübaha zihniyetinden sıyrılmamaktadır. «Hayvan otlatılması, çira çıkarılması, pedavra imali için yapılan zararlar bu kısımda sayılabilir.»

Şu şekilde yapılan usulsüz faydalanmaların önlenmesi için teknik koruma tedbirlerinin sıkıştırılması, orman teşkilâtının bilhassa orman bakım memurlarının orman içine yerleştirilmesi cezai müeyyidelerin artırılması esasları üzerinde durulmaktadır.

Ormanları korumak ve bakmak vazifesiyle görevli bulunan orman bakım memurlarının daha faydalı halde çalışmalarını sağlamak için görev ve yetkileri hakkında bir Kanun tasarısı hazırlanmıştır. Büyük Meclisinize sunmak üzeredir.

C) İskân durumuna gelince:

Yurt ormanlarının azalması hususunda müesir olan mühim bir âmîl de iskân durumudur. Ziraat arazisi gayrimüsait olan yerlerdeki kesif yerleşme ve orman topraklarının verimsiz ziraat toprağı haline sokulması suretiyle orman varlığı üzerinde menfi bir etki yaratmaktadır.

Ziraat arazisi dar olan yurt bölgelerinde nüfus kesafetinin Toprak ve İskân kanunları gereğince ziraat arazisi müsait olan yerlere aktarılmasının pılânlaştırılması, bu suretle vatandaşların memleketine daha nafi bir duruma getirilmesi ve refaha kavuşturulmaları bu mevzuda ele alınması lâzımgelen en esaslı bir tedbir olarak görülmektedir.

Bu esasın sağlanması için •İskân Genel Müdürlüğü ile Toprak Genel Müdürlüğünün birleştirilmesi ve beraberinde çalıştırılması hususlarını ihtiva eden Bakanlığımızca bir Kanun tasarısı hazırlanmaktadır.

2. Orman Kanunu üzerinde değişiklik düşünülmüş düşülmüdüğü;

Orman Kanununun:

A) Her şeyin üstünde var olan ormanları korumak ve meveudu millî ihtiyaca yetecek derecede genişletmek;

B) Devlet ormanlarını Devlet eli ile devamlılığını sağlayacak şekilde işletmek;

C) Yurdun odun ve kereste ihtiyaçlarını kendi ormanlarımızdan karşılamak;

Esaslarına dayanan ana prensiplerine ve ruhuna dokunulmamak şartıyla köylü, halk ve orman münasebetlerinin düzenlenmesini sağla-

çak bazı tedbirleri müdtevi bir Kanun tasarısı üzerinde çalışılmaktadır.

Hakikaten arkadaşlar, memleketin her tarafından gelen şikâyetler, Orman Kanununun, hakim, köylünün, bütün vatandaşların ihtiyaçlarını mümkün olduğu kadar karşılayacak bir surette tadil edilmesini icabettirmektedir. Tarım Bakanlığı, bu iş üzerinde ve çalışmaktadır. Halen üzerinde çalışmakta olan bu tasarımı yakında Büyük Millet Meclisine getireceğiz.

3. Orman Kanununun 17, 18, 19 nevi maddelerinin tatbikatı :

3116 sayılı orman kanununun 17 nci maddesi yangın, sel, deprem gibi felâkete uğrıyan köylülerin yeniden yapacakları ev, ahır, samanlıkları için kendilerine Bakanlar Kurulu kararı ile bir defaya mahsus olmak üzere parasız olarak verilecek kerestelik eşçara ait olup sözü edilen afetlerle zarar gören köylülerin ormanların tahammülü nispetinde ihtiyaçları verilmektedir. Bu miktar yılda 6000 metre küb kadar tutmaktadır. 3116 sayılı kanunun 18 nci maddesi 3444 sayılı kanunun birinci maddesiyle değiştirilmiş olup bu maddede ormanların ufki hattı müstakim üzerinde 10 km. mesafede bulunan köylülerin yakacak ve yapacak ihtiyaçları için tenzilatlı onda bedel üzerinden kerestelik ihtiyaç ve odun verileceği kayıtlı bulunmaktadır.

İşletmelere her sene ormanlarda tahammülü nispetinde köylülere yapacak ve yakacak ihtiyaçları verilmektedir. Bu mevzu Bakanlığın zamanında da ehemmiyetle ele alınmış olup halka ve köylüye her türlü kolaylıkların gösterilmesi, âmme hizmetlerinin gerektiği çabuklukla yerine getirilmesi hususunda orman işletmelerine lüzumlu talimat verilmiş bulunmaktadır.

Nitekim 1947 senesinde köylülere yapacak için 159 bin metre küb kerestelik tomruk, normal yakacak istihsali 15 milyon kental olduğu halde yangın ve devrilme sebepleriyle 45 milyon kental yakacak odun verilmiştir. 1948 yılı sonuna kadar da yakacak olarak 33 milyon kental verileceği tahmin edilmektedir. Köylülerin okul, cami ve köy yolları köprüsü gibi müşterek ihtiyaçlarına ait 19 ncu madde hükümlerinin de tatbikatına devam edilmektedir. 1947 yılında bunlar için 33 bin metre küb kerestelik tomruk verilmiştir. 1948 yılında bu miktarın okul inşaatının hızlanması dolayısıyla 65 bin metre kübü bulaacağı tahmin edilmektedir.

Önerge sahibi Çorum Milletvekili Sayın Necdet Yücer söz edilen maddelerin tatbik edilmediği hususunda mevki ve hâdisce zikretmek suretiyle tevzihte bulunurlarsa mahallî ve mevzii aksaklıkların giderilmesi için gerekli tedbirleri derhal alacağımız gibi bildirilecek mahallî aksaklıklar üzerinde önemle durulup yurt ve halk hizmetinde vazifelerinde noksanlıkları görülenlerin de cezalandırılacağından arkadaşımız emin olabilirler.

Hiç şüphe yok ki bu işletmelerde gerek işletme ve gerek memurlar arasında bu âmme hizmetini lâyıkiyle anlamamış olanlar bulunabilir. Şuna emin olunuz ki, iş başına geldiğim gündüberi en çok üzerinde durduğum ve ehemmiyet verdiğim şey, millet vazifesini üzerine almış insanların, vatandaşın, millete lâyük olduğu iyi muameleyi yapmaları ve mevzuat dâhilinde millete kolaylıklar göstermeleri hususunda gerekli emirleri vermiş olmaktadır. (Soldan bravo sesleri)

4. Şehir ve kasaba halkının yakacak ihtiyacı :

Son yıllarda kasaba yakacak ihtiyaçları üzerinde bir sıkıntı olduğu muhakkaktır. Yukarıda izah edildiği üzere bu sıkıntı ormanların ihtiyaca yeter verim ve takatta olmamasından ileri gelmektedir.

Ormanların takatleri nispetinde yapılan istihsalden 1947 de şehir ve kasabalar yakacak ihtiyaç için on milyon kental odun satılmış 1948 sonuna kadar ise bu maksatla işletmelerce piyasaya sekiz milyon kental arz edileceği tahmin edilmektedir.

Yukarıda da arzedildiği gibi yakacak mevzuunda odun yerine taşkömür ikamesi kullanılacak odun mevzuunda hariçten yurda kereste ithali sanayi ve inşaatta odun yerine başka maddeler ikamesi ve tasarruflu hareama bu konuda düşünülen çarelerdir.

5. Orman işletmelerinin hukuki ve mali durumu :

Orman işletmeleri yalnız kâr düşünen iktisadi bir Devlet teşekkülü değildir. 3116 sayılı Kanunun 32 nci maddesi orman işlerinin ve her türlü işletmelerin Tarım Bakanlığına bağlı hükmi şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe ile idare edilen Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılacağını göstermektedir. İşletmeler her şeyden evvel âmme hizmetlerini ifaya çalışmaktadır.

Nitekim işletmelerimizin bir kısmı ormanların takati nispetinde yurdun yakacak ve yapacak ihtiyacını karşılamaya uğraşırken bilâncolarını zararla kapatmaktadır. Faaliyetleri müspet olan işletmelerin elde ettiği gelirle de Orman İşletme Talimatnamesinin birinci maddesinde yazılı fidanlık tesis ve idamesi, ağaçlandırma, ağaç hastalıklarıyla mücadele her nevi ameliyat ve tathirat ve bu maksatlar için yapılacak tesisat gibi âmme hizmetleri ifası ile yurt ormanlarının imar ve ihyasına çalışılmaktadır.

İşletmelerin bu önemli vazifelerini başarabilmesi ve idame ettirebilmesi için kalkınmaya kadar iktisadi ve malî bakımlardan muhtelif kanunlarla bazı muafiyetler de sağlanmış bulunmaktadır. Esasen işletmelerin hesaplarında kâr mefhumu da mevcut olmayıp elde olunan gelirler Devlet Ormanları imar masrafları karşılığı adında bir hesapta toplanmakta ve yukarıda açıklanan hizmetlerin ifasında sarfolunmaktadır. İşletmeler âmme hizmeti gören bir Devlet dairesi olduğundan yıllık hesapları Sayıştayca incelenmektedir. Arzu edilirse rakamları okuyayım.

NECDET YÜCER (Çorum) — Hacet yok efendim.

TARIM BAKANİ (Devamla) —

b) Ham ve mamul kerestelerin satış fiyatları : Devlet Orman İşletmelerinin istihsal eylediği Orman Emvali İşletme Talimatnamesi hükümlerine tevfiқан açık artırma ile ve Genel Müdürlükçe lüzum ve faydası görülen ahvalde de pazarlık suretiyle yapılmaktadır.

Bu meyanda Devlet Deireleri ile İktisadi Devlet Teşekküllerine her nevi satış pazarlık suretiyle ve satış maliyeti üzerinden yapılmaktadır.

Mahrukat satışlarında ise fiyatların yükselmesini önlemek için artırma esasında durmayıp vatandaşların ihtiyacı satış bedeli üzerinden ve artırmazsız olarak satılmaktadır. Bolu İşletmesince fabrika mamulâtı kereste satışlarında ortalama muhammen bedel 1948 hesaplarına göre 130 lira olup artırma sonunda ortalama 139 liraya yükselmiştir.

Bolu'dan yapılan kereste satışları tamamen Ankara'ya gelmekte ve Ankara civarında sarfedilmektedir. Bolu'dan Ankara'ya kadar nakliye ve diğer masraflar 20 lira kadar tahmin edilmektedir.

Ankara'daki perakende kereste piyasası bu-

gün ortalama 200 - 230 liradır. Ancak Ankara'da piyasaya arz edilen kereste tamamen Bolu'dan gelmemekte olup müsait ve muhtelif daha başka mahallerden de gelmektedir.

Odun ve kömür fiyatlarına gelince :

1947 yılı satış fiyatları ortalamalarına nazaran Tekirdağ'ında bir ton odun satış maliyeti rampada 9,35 lira Devrek'de demiryolu kenarında 21 lira olup işletmelerce aynı bedelle istif yerlerinden müracaat eden kimselere satılmaktadır.

Tekirdağ'dan İstanbul'a kadar ton başına nakliye ve diğer masraflar 26 lira tahmin edilmekte olup İstanbul'daki odun fiyatı ton başına 60 - 65 liradır.

Devrek'den Ankara'ya kadar ton başına nakliye ve diğer masraflar 33 lira tahmin edilmekte olup Ankara'da perakende satış ton başına 65 - 70 lira üstündedir. Çerkesköy ve civar istif yerlerinde kömürün satış maliyeti ortalama 106 lira 50 kuruş, Bilecik'te kömürün satış maliyeti ortalama 70 lira olup işletmelerce bu bedel üzerinden kömür tüccarlarına satılmaktadır.

Çerkesköy'den İstanbul'a kadar ton başına nakliye ve diğer masraflar 15 lira tahmin edilmekte olup İstanbul'da kömürün fiyatı 180 - 200 liradır.

Bilecik'ten Ankara'ya kadar ton başına nakliye ve diğer masraflar 45 lira tahmin edilmektedir. Ankara'da kömürün satış fiyatı ton başına 180 - 200 liradır.

(c) İşletmelerin piyasa satışları :

Devlet Orman işletmelerinin 1945 - 1946 devresi satış yekûnu 104 175 153 — lira olup bunun 95 479 548 — lirasını piyasa satışları ve mütebaki 8 milyon küsur lirasını da Orman Kanununun 17, 18, 19 nevi maddeleri gereğince tenzilatlı bedellerle yapılan satışlar teşkil etmektedir.

1947 yılında genel satış yekûnu 66 734 564 — lira olup bunun 64 522 324 — lirasını piyasa satışları ve 2 küsur milyon lirasını da tenzilatlı bedel üzerinden yapılan satışlar teşkil etmektedir.

Her iki yıl tenzilatlı satış miktarı arasındaki fark 1947 devresinden köylü ihtiyaçlarının istihsal ve nakliye bedeli ödemeksizin odun ve kereste toplama yeri ve kesim mahalleri gösterilmek suretiyle karşılanmasından ileri gelmiştir.

İşletmelerin aynı yıllar zarfındaki piyasa satışları müfredatı ile müşterek ve işletme masrafları miktarları ve nisbetleri şöyledir :

Bakanlığımıza da ucuş olmadığı kabul edilen kereste fiyatlarındaki yüksekliğin sebeplerini umumi pahalılık şartları ile birlikte Orman Genel Müdürlüğüne her sene idare ve işletme masrafları alınmadan 1/10 tarife bedeli ile köylülere mühim miktarda kerestelik tomruk verilmesinde ve keza köylülerin eami, köprü ve okul kerestesi gibi müşterek ihtiyaçları ile, sel, yangın gibi felâketlerde tahakkuk eden ihtiyaçların işletme ve idare masraflarıyla birlikte tarife bedelinden tamamen feragat edilerek karşılanmasından ve bu tahsislere isabet eden idare masraflarının da piyasa emvaline tevzi edilmesi zaruretinde aramız lâzım gelmektedir.

Bundan başka işletmelerin satış fiyatlarına nazaran önemli bir yükseklik gösteren piyasadaki satış fiyatları arasında nakliyat masrafları yüksekliğinin de göz önünde tutulması ve piyasa temevvüçlerinin belediye kontrolü altında bulundurulması lüzumunu da belirtmek yerinde olacaktır.

Kereste fiyatlarının yükselmesinde ehemmiyetli yer tutan nakliyat masraflarının azaltılması için orman yollarının ve nakliyat şebekesinin kurulması lâzımdır.

Orman yolları yapıldıkça ve bu yollar ana yollara bağlandıkça fiyatlarda ucuzluk sağlanacağı gibi halen kıymetlendirilmesi mümkün olmayan orman mahsullerinden de istifade imkânları temin edilmiş olacaktır.

İşletmeler kuruluşundan beri elde ettikleri gelirlerle yurdun ağaçlanması, ormanların korunması hususunda çalışılmakta ve bu maksatlarla lüzumlu çeşitli tesisler meydana getirmiş bulunmaktadır.

Ormancılığımız sosyal ekonomik ve sosyal politik bir memleket dâvası olduğunu gözönünde tutarak lüksten uzak mütevazı bir çalışmayı hedef tutmaktayız.

Mevzii ve mahallî olarak göze çarpan aksaklıkların giderilmesi, işletme faaliyetlerinin düzenlenmesi, masrafların azaltılması üzerinde hassasiyetle durarak gerekli her türlü tedbirleri düşünmekte ve almakta olduğumuzu bilhassa tebarüz ettirmek isterim.

NECDET YÜER (Çorum) — Muhterem arkadaşlarımız: Sayın Tarım Bakanı arkadaşımı-

zım izahlarını dinledim. Birçok noktalarda beni aydınlatmış olduklarından dolayı kendilerine bilhassa teşekkür ederim.

Sayın arkadaşlarımız: Yüksek Meclise sunulan önergeyi muhtevassın dinlediniz. Ne gibi bir zaruretin, beni böyle bir soru önergesi vermeye sevkettiğini görüyorsunuz.

Hakikaten büyük bir üzüntü duyarak ifade etmek mecburiyetindeyim ki, bu işlerimizde, türlü şekillerde tecelli eden arzular göze çarpmaktadır. Nitekim seçim bölgemde gerek kasabalarda, gerek ova köylerinde ve gerekse orman içerisinde bulunan dağ köylerinde seçmenlerimle yaptığım temaslarımda, orman mevzuunun, başta gelen bir şikâyet konusu teşkil ettiğini gördüm. Bu şikâyetlerden, ormanlar arasında bulunan İskilip'in Kayı köyünde ihtiyar heyetinden bir vatandaşın ifadesini, dikkate şayan bulduğum için ayner itilamıza arz ediyorum :

«Biz, köyümüzdeki her evin ihtiyacını yazıp Orman İdaresine bildiriyoruz ve buradan tezkere istiyoruz. Eylülde vereceğiz, para toplayınız diyorlar. Para toplayıyor, yatırmıyor. Tezkereyi bir türlü almak imkânı yok. Teşrinler geliyor, kar basıyor, alamıyoruz. Perişan oluyoruz. Köyümüz bir dağ köyüdür. Bu zorluk karşısında ormandan kuru bir çırpı getirsek dahi öküzlerimiz satılıyor. Evlerimiz göçüyor, kereste alamıyoruz...» ve saire.

Arkadaşlar: orman içerisinde bulunan dağ köylerinin durumu bu olduğuna göre ova köylerinin ve kasabaların ne durunda olabileceklerini Yüksek Heyetiniz takdir buyurursunuz.

Fakat bu darlığa mukabil ormanlarımız korunuyor mu?

Hayır arkadaşlar: maatteessüf ki o da oluyor. Bir taraftan kaçakçılık yolu ile yapılan namütenahi tahribat ve diğer taraftan Devlet Orman İşletmesinin, mümkün mertebe fazla varidat temini kaygusuyla yapmakta olduğu plânsız katiyat, ormanlarımızı hergün biraz daha silip süpürmektedir.

Arkadaşlar: memleketimiz dünya üzerinde işgal ettiği mevki itibariyle ormanca fakir olan arz derecelerine rastlar bu arz dereceleri üzerindeki bütün memleketlerde bir orman fakirliği mevcuttur. Memleketimizin morfolojik yapısı da orman serveti bakımından çok gayrimü-

sait bir durum arzeder. Zira kıyılarımızdaki ve Doğu hölgelerimizdeki yüksek dağlar Anadolu yaylasını sitepleştirmiş ve rutubet ve suhnet gibi faktörleri orman aleyhine çevirmiştir. Bu tabii faktörlerden maada birçok kavimlerin yekdiğeri ile kaynaşmasına ve çarpışmasına sahne olan Anadolu'nun coğrafi mevkii de, mevcut ormanların tahrip edilmesine sebebiyet vermiş ve ayrıca Osmanlı devrinin (Cibali mübahha) telâkkisi ve başboş istismarı da geniş ölçüde tahribata yol açarak tabii fakirliği ile birlikte Osmanlı devrinden Cümhuriyetimize çok harap ve çok perişan bir orman mirası intikal etmiştir.

Sayın arkadaşlarım; Ebedi Şef Atatürk, Yurdu kurtardıktan sonra şu vecizeleri ile orman politikamızı tâyin buyurdular :

«Ormanlarımızın memleket iktisadiyatında pek mühim tesirleri vardır. Memleket umumi serveti ve sıhhat noktayı nazarından da ormanlarımızı asri tedbirlerle iyi bir halde bulundurmak, tevsi etmek ve bunlardan âzami faydayı temin eylemek esas düsturlarımızdan biridir.»

Aynı inanış ve aynı hassasiyetle Hükümet Şefi İsmet İnönü ve İnönü Hükümetleri de orman konusu üzerinde durdular. Fransa'dan, Amerika'dan ve Almanya'dan mütehassıslar davet edilerek bunlara ormanlarımızı tetkik ettirildi ve teklifleri alındı. Vakit vakit yurt dışı kongrelere iştirak edildi.

Mütehassısların tekliflerinden ve iştirak edilen yurt dışı kongrelerinden, dâvanın halli yolunda atılacak adımlar artık vuzuhla anlaşılmiş olduğundan İsmet İnönü Hükümeti, 1930 tarihli iktisat programında katî kararlarını Millet Meclisi huzuruna getirdi ve bu programı ile memlekette iltizam ormanlığını kaldıracığını, yerine Devlet ormanlığını kuracağını ve bunun için de bütçe, muhafaza mütehassısı personel yetiştirme ve işletme tesisleri kurma meselelerini halledeceğini vadetti. Fakat müznünleşmiş bir marazın süratle tedavisi bir türlü mümkün olamadı. Nihayet 1936 yılında Hükümet Başkanı İsmet İnönü, durumun vahametini parti grubu toplantısında belirtti ve C. H. Partisinin o tarihte verdiği kararla hazırlanan Kanun tasarısı, Millet Meclisinin 5 şubat 1937 tarihli toplantısında kabul olunarak 3116 sayılı Orman Kanunumuz vücuda getirildi.

Arkadaşlar, 3116 sayılı Kanunun, henüz tasa-

rı halinde Kamutaydaki müzakeresi sırasında, ozamanki Tarım Bakanı Sayın Muhlis Erkmen'in Mecliste yaptığı beyanatında açıkladığı gibi bu Orman Kanunumuz, aynen kendi ifadeleriyle:

«1. Herşeyden evvel ve herşeyin fevkında ormanı korumak ve onu çoğaltmak;

2. Ormanı gerek doğrudan doğruya ham madde kaynağı olarak ve gerekse, dolayısıyla memleket ekonomisine, ziraatine, sıhhatine, içtimaiyatına, yüksek müdafaasına tesir etmek suretiyle ondan, memleket ihtiyacının en bol, en emin ve en randımanlı bir surette sağlamak» amacını gütmektedir.

Bu amacı tahakkuk ettirmek için kanun, bir taraftan orman servetimizi yok olmaktan kurtarmak, takatlerini yükseltmek ve yenilerini yetiştirmek suretiyle milli varlık ve ekonomimizi desteklemek esasları üzerine istinat eden Devletçilik rejimini tesis ettiği gibi diğer taraftan da ferdin yürütemeyeceği bu muazzam dâvayı, devlet eliyle yürütebilmek için Devlet Orman İşletmesini vücuda getirmiştir.

Arkadaşlar, bugün Orman Umum Müdürlüğü kurulmuş ve bu teşekkülün bünyesinde Devlet Orman İşletmeciliği çerçevesinde 121 adet de orman işletmesi tesis edilmiştir. Bunların on biri iktisadi mânada oldukça rantabl bir işletmecilik mevzuu teşkil edebilecek durumda ki işletmeler ve mütebaki 110 nu da uzun yıllar bakıma muhtaç verimsiz işletmelerdir.

Muhterem arkadaşlarım, verimli, verimsiz 121 adet işletmeyi çerçevesi içinde tophyan evlet Orman İşletmeciliğimizin istihsal, imal ve satış durumlarını; bütçe ve bilânço vaziyetlerini tetkik ettim. Maatteessüf ne istihsal, ne imar ve ne de satış işlerinde bir programa istinat edilmemekte olduğunu gördüm. Filhakika iş programı mahiyetinde olması lâzım gelen işletmenin 1947 yılı bütçesinde 71 milyon lirayı aşan bir masraf müfredatı gösterilmiş ve buna mukabil de 18 kaleme balığ mütenevvi mal ihtisal olunması derpiş edilmiş ise de, programında bu istihsallerin her biri için yapılması muhtemel masraflar, yani maliyet tâyin edilmediği gibi satışlardan elde edilecek muhtemel varidat ve masraflar meyanında gösterilmesi icabeden amortismanlar da gösterilmemiştir.

Bütçenin heyeti umumiyesine muayyen esaslar dairesinde hüküm vermek lâzım geldiği tak-

dirde bunu, iktisadi anlamıyla bir iş programı olarak kabul etmeye imkân yoktur.

İşletmenin satış işleri bilhassa dikkate şayan-
dır. Zira Devlet Orman İşletmesinin hayatını ol-
duğu kadar memleketin iktisadi bünyesini de
yakından alâkadar eden bu konuda sarih bir
politika takibine halen imkân sağlanamamakta-
dır. Çünkü, amanejman plânları henüz yapıla-
mamış olduğundan Devlet Orman İşletmesi, ne
miktar istihlal yapmak imkânına malik bulun-
duğunu fiilen bilmediği gibi kuvvetli bir ista-
tistik malumatla da mücehhez bulunmadığından
ne nevi ve miktarları itibarıyla memleket ihti-
yacını tâyine ve ne de yurtda ihtiyaç nispeti her
gün artmakta olan sanayi ve inşaat kerestesi ve
odun talebinin seyrini takibe imkân bulabilmek-
tedir.

Ayrıca ilâve etmek lâzım gelir ki, Devlet
ormançılığının nerede başlayıp nerede bitmesi
ve kereste tüccarlarının bu işteki rolünün ne
olması iktiza eylediği hususu da henüz taayyün
etmiş değildir.

Ancak, 1946 ve 1947 yıllarına ait hesap mu-
amelelerinin tetkikından edindiğim netice şudur
ki Devlet Orman İşletmesi bu güne kadar âzami
istihlal ve satış yaparak yeni yeni muazzam ve
muhteşem mebanî ve tesisler vücuda getirmek
amacını gütmüştür. Bununla beraber bugünkü
idarenin, bu hususta mümkün mertebe mütedil
bir hareket tarzı ihtiyar ettiğini ve çalışmalarını
iktisadi ve ilmî esaslara istinat ettirmek yolunu
tuttuğunu da burada bilmünasebe memnurlukla
arzetmek yerinde olur.

Muhterem arkadaşlarım, Devlet Orman İşlet-
mesinin 1946 yılı iş devresi genel bilânçosunu
tahlil ettiğim zaman, tâli derecede olanlarından
sarfınazar. başlıca şu iki mühim neticeye var-
dım:

1. -- İşletmenin sermayesi, ihtiyatları ile
beraber 9 582 000 liradır. Bunun 2 326 000 lira-
sı hasulattan elde edilmiş ve 5 330 000 lirası da
Devlet Bütçesinden alınmıştır. Bakiye 1 916 000
lirası ise ihtiyatlardan ibarettir ki, hadli zatında
bunu da bazı ahvalde sermaye telâkki etmemek
lâzımgelir.

Arzettiğim gibi sermaye yekûnu, 9 580 000
lira kabul edilmek mümkün olsa bile, buna mu-
kabil Devlet Orman İşletmesi sabit kıymetlerinin
aynı bilânço devresinde 31 000 000 lirayı aşmış
ve yapılmakta olan işlerle daha da aşacağını gör-

mekteyiz. Şu hale nazaran, Devlet Orman İş-
letmesinin, bu sabit kıymetleri meydana getire-
bilmek için sermayeden başka membalardan da
istifade etmiş olması lâzımgelmektedir.

Bu başka membaların nelerden ibaret olduğu-
nu bilânço üzerinde kısaca gözden geçirdiğim za-
man, işletmenin birinci derecede (imar masraf-
ları) namı altında toplanmış olan meblâğdan
istifade ettiğini gördüm. Filhakika bu meblâğ,
36 000 000 liraya baliğ olmaktadır. İmar mas-
rafları, isminden de anlaşılacağı vechile, orman-
ların imarına tahsis edilmesi lâzımgelirken; bu
uam altında toplanan milyonların, sabit kıymet-
lere yani idare binalarına, memur ikametgâhla-
rına, otomobillere ve buna benzer amprodüktif
sahalara harcayıp ormanların imarına tahsis
edilmemesi ve halen kesilmekte olan ormanların
yerine gelecek için bir hazırlık yapılmaması millî
ormançılığımızı felce uğratacak vahim neticele-
rin doğmasını mucip olacaktır ki, bunu, baba-
dan kalma bir mirası düşüncesizce sarfeden bir
evlâdın harekât tarzına benzetmek münkündür.
Binaenaleyh Tarım Bakanlığının orman ye-
tiştirmek için birtakım nazari plânlara sa-
hip olduğunu kabul etmekle beraber, Dev-
let Orman İşletmesi bilânçosunun göster-
diği rakamlara ve neticelere göre hüküm ver-
mek lâzımgeldiği takdirde bu plânların, tatbi-
katta hiç de yeri olmadığını kabul etmek ve Or-
man İşletmesinin, koloniyal bir istismar sistemi
takip etmekte olduğunu ifade eylemek maattees-
süf mümkündür.

2. -- Sermaye ve sabit kıymetler mevzuu et-
rafındaki şu kısa mâruzatımdan sonra, Orman
İşletmesinin gayri iktisadi çalışmakta olduğuna
ikinci ve ehemmiyetli bir delili de İşletmenin cari
hesapları üzerinde görmekteyiz.

Bilânçonun tetkikından anladığımıza naza-
ran, Devlet Orman İşletmesi halen işletmekte ol-
duğu takriben 121 işletmeden verimli olan an-
cak 10 - 11 tanesinden temin ettiği muazzam ha-
sılatı verimsiz olan diğer 110 işletmenin cari he-
sapları halinde bilânçoda göstermektedir. Filha-
kika bilânçonun pasifinde bu 10 - 11 işletme,
132 000 000 lira alacaklı görüldüğü gibi aktifin-
de de verimsiz işletmeler 108 000 000 lira borçlu
görünmektedirler. Bu, 108 000 000 lira borçlu
görünen işletmelerin müfredat hesapları tet-
kik edildiği zaman, bunların, bilânçolarını dai-
ma zararlı kapadıkları ve istikbalde de orman

mevcutları bakımından - zararları kapıyacıkları âşikâr bulunmaktadır. Bu neviden gayrikaabili tahsil olan paraların, bir alacakmış gibi aktifte gösterilmesi, hakikat hilâfına orman işletmelerinin parlak bir durumda oldukları zehabını uyandırmaktadır. Lâkin hakikatte ise 10 - 11 adedden ibaret bir kısmı işletmelerin hasılatı hudutsuz bir şekilde yükseltilerek yüzü müteceviz verimsiz işletmeler masraflarının bu verimli işletmelerin istismarı suretiyle karşılandığı, yani daha açık bir lisanla, yüzden fazla işletmenin milyonları aşan fuzuli ve müsrifane masraflarının orman mahsullerini fahiş fiyatlarla mubayaa ve istihlâke zorlanmak suretiyle halkın sırtından çıkardığı neticesine varılmaktadır ki bu da bilhassa bugünkü hayat pahalılığının başlıca âmillerinden biri olarak mütalâa edilmek lâzımdır.

Bu mâruzatımı Devlet Orman İşletmesinin kâr ve zarar tablosu da aynen teyit eylemekte dir. Şuhalde arkadaşlar, yukardanberi yapılan izahımı şöylece hulâsa etmem mümkündür:

Rantabilite bakımından faal bir iktisadi işletme vasfını haiz bulunmayan ve ancak âmme hizmeti ifa eylemesi lâzımgelen işletmelerin lüzunlu lüzumsuz milyonlarcaya masrafları ve İdarenin türlü şekillerde tahassül eden zararları faal işletmelerin bünyesine yükletilmektedir. Bunun neticesi olarak da :

1. — Ormanlarımızın korunması, hasta olanların tedavisi, yenilerinin yetiştirilmesi ve hattâ bu işlerin plânlaştırılması dahi düşünülmeden mevcut orman servetimiz imha edilmektedir.

2. — Orman mahsulleri maliyetleri en yüksek haddine kadar artmakta ve esasen mevcut olan mal fıkdanı müvacesesinde ve talebin çokluğu nispetinde ölçsüz bir kârla müzayedede satışları yapılarak bu mallar, fahiş fiyatlarla müsteblake intikal ettirililmektedir.

3. — Bu fahiş fiyat, hayat pahalılığını artırarak halkı tazyik etmekte olduğu gibi kaçakçılığa geniş ölçüde yol açarak haklı haksız bir sürü adli takibata ve türlü ıstıraplara sebebiyet vermektedir.

Köylünün ve kasabalının mahrukat ve ziraat aletleri gibi zaruri ihtiyaçlarının karşılanmadığını ve bu yüzden namütenahi müracaatlar ve şikâyetler karşısında kalındığını da burada zikretmek lâzımdır.

Muhterem arkadaşlarım; Ebedî Şef Atatürk'ün Devlet Başkanlıkları zamanında İnönü Hükümetlerinin yıllarca süren ısrarlı çalışmaları ile hazırlanan 3116 sayılı Kanunumuzun ruhuna taban tabana zıt bulduğum bu neticeler üzerine, Cümhur Başkanımızın da el koyduklarını, birkaç gün önce Meclisin açılışı münasebetiyle irat buyurdıkları nutuklarındaki açıklamalarından öğreniyoruz. Bu, bizim için hakikaten sevinçle ve şükranla karşılanacak bir olaydır.

Sayın arkadaşlarım; arzettiğim müşküllerin süratle bertaraf edilmesi için alınabilecek tedbirlerin en mühimlerini ben,

1. — Orman Umum Müdürlüğü ile Devlet Orman İşletmesini yekdiğerinden ayırmak;

2. — Sosyal ekonomik bir programla çalışacak faal bir işletme müessesesi kurarak rantabilite bakımından işletilmeye en elverişli 10 - 11 ormanımızı bu müessese elinde toplamak;

3. — Verimsiz işletmeleri faal işletmelerden ayırarak bunları, âmme hizmeti görececek olan Orman Umum Müdürlüğüne devretmek ve zamanla, işletilmeye elverişli hale gelenlerini faal işletme müessesesine intikal ettirmek ve bu suretle Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü ile Eti bank arasındaki münasebete benzer bir çalışma sistemi tesis etmek;

4. — Faal işletmenin yapacağı satışlarda kâr haddini mâkul ve muayyen bir ölçüye bağlamak ve nihayet

5. — Linyitlerimizin en geniş ölçüde istihlâk edilebilmesi işini organize etmek gibi birkaç noktadan mütalâa etmekteyim.

Tarım Bakanı Sayın Cavid Oral arkadaşımızın, ötedenberi inandığım ve takdir ettiğim vukulları ve enerjileri, Orman İşletmemizin yürütülmesinde rastlanan bu güçlükleri kolaylıkla halledecektir. Buna katıyen şüphe etmiyorum. Ancak dâvanın üzerine süratle el koymaları lâzımdır. Bunu kendilerinden rica ediyorum.

TARIM BAKANI CAVID ORAL (Seyhan) — Muhterem arkadaşuma, sözlerini bitirirken hakkında kullandıkları kelimelerden dolayı, teşekkür ederim.

Ben de bu maksat ve gaye ile bu Millet ve memleket vazifesini üzerine almış bulunuyorum.

Ancak, şunu arz edeyim ki, orman meselesi bahis mevzuu olduğu zaman, bir taraftan fakir

ve kısır bir durumda buluan, keginin; baltaım yangının tehdidi altında olan, diğer taraftan memleketin yakacak, yapacak ve kereste endüstrisinin ihtiyaçlarını karşılamak mecburiyetinde olan ormanlarımızın vaziyetini göz önünde tutarken bu kurumun ne kadar ağır bir vaziyet karşısında bulunduğunu takdir etmek lâzımdır. He şüphesiz yok: Bugünkü orman işlerimizin fevkalâde bir vaziyette olduğunu iddia edemeyiz: rasyonel çalıştığımızı söyleyemeyiz.

Hiç şüphesiz bir çok eksikleri vardır. Fakat üzerine alınmış olduğu Büyük Millet vazifesi ehemmiyetli ve mukayeseli olarak gözönünde tutulursa biraz daha bu müesseseyi müsamaha ile karşılamak lâzım geldiği kanaatine varırız.

Muhterem arkadaşlarımız: Ben de şu kanaatleyim ki, bugünkü orman teşkilâtımızı biraz daha tanzim etmek, bünyesinde biraz daha tadilat yapmak ve memleket ihtiyaçlarını karşılayacak bir şekle sokmak lâzımdır. Orman Umum Müdürlüğü de bu vazife üzerinde çalışmaktadır. Esasen programlı bir çalışma ele alınmadıkça hiçbir zaman müspet bir neticeye varmaya imkân yoktur. Onun için Tarım Bakanlığımız, gerek ziraat işlerini, gerek veteriner işlerini ve gerekse orman işlerini bir programa bağlamak ve o kısımları bu program içinde çalıştırmak gayesini gütmektedir. Ben iş başına geldiğim gündenberi Bakanlığımız bu programı hazırlamakla meşguldür. Öyle zannediyorum ki bu programı hazırlar ve ortaya korskak, Necdet Yücer arkadaşımızın arzu ettiği ve haklı olarak tebarüz ettirdiği bazı aksaklıklar da bu suretle kendiliğinden ortadan kalkmış olur.

NECDET YÜCER (Çorum) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Bakan arkadaşımızın ikinci defa verdiği izahata teşekkür etmeyi bir vazife biliyorum.

1. — *Afyon Karahisar Milletvekili Kemal Özçoban'ın, ara seçimleri sırasında İçişleri Bakanı tarafından verilen şifreli genelge hakkındaki sorusuna İçişleri Bakanı Münir Hüsnü Göl'nin sözlü cevabı (6/191)*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki soruların İçişleri Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

1. — Ara seçimleri sırasında (seçimlere işti-

rak eden ve etmeyenlerin listelerinin gönderilmesi hakkında) Bakanlığın gizli olarak yayınladığı genelgenin mahiyeti sebebi ve maksadı nedir?

2. — Şifre ile gönderilmek suretiyle bu tamime verilen ehemmiyetin belirtilmesi.

3. — Genelge ile istenilen malûmatın kanuni mesnetlerinin izah olunması?

Afyon Milletvekili
Kemal Özçoban

İÇİŞLERİ BAKANI MÜNİR HÜSREV GÖLE (Erzurum) — Aziz arkadaşlarımız: Aynı mahiyette ve aynı konuya dair İstanbul Milletvekili Sayın Osman Nuri Köni arkadaşım tarafından verilen sözlü soruyu cuma günü oturumunda etraflıca cevaplandırmıştım. Her iki sorunun tamamen aynı olması itibarıyla Yüksek Kanunayı fazla işgal etmekten çekinirim. Bunun içindir ki; kısaca cevaplandırmama müsaadenizi rica edeceğim.

Arkadaşlarımızın bana tevcih ettiği üç sualden birincisi:

«Ara seçimleri sırasında seçimlere iştirak eden ve etmeyenlerin listelerinin gönderilmesi hakkında Bakanlığın gizli olarak yayınladığı genelgenin mahiyeti, sebebi ve maksadı nedir?»

Cevap:

Yapılan genelgenin mahiyet, maksat ve sebepleri bizzat genelgede mündemiçtir.

İkinci soruları:

«Şifre ile gönderilmek suretiyle bu tamime verilen ehemmiyetin belirtilmesi»

Cevap:

Bu tamime , seçimin emniyet ve selâmetle cereyanı ve kanunların eksiksiz uygulanması için zaman zaman gönderdiğimiz yazılardan fazla ve hususi bir ehemmiyet atfedilmiş değildir. Tamime, munhasıran vazifelileri ilgilendirdiğinden yalnız onlar tarafından bilinmesi aynı zamanda ve bilhassa seçmenler üzerinde tesir yapacak birtakım yanlış tefsirlere yol açmasından şiddetle kaçınılması ve seçim neticesine kadar gizli kalması ilzâm olunmuştur.

Üçüncü soru:

«Genelge ile istenilen malûmatın kanuni mesnetlerinin izahı»

Cevap:

Mesnedimiz yine kanunlarımızdır. Seçim Kanununun uygulanmasına Hükûmet memur

edilmiştir. İç idaremize taallûku itibariyle binetice bunu İçişleri Bakanlığı yürütür. Seçim Kanunu idare âmirlerine bir takım vazifeler verdiği gibi Vilâyet İdaresi Kanununun 20 nci maddesi idare âmirlerini nizam ve kanunların tatbiki ile mükellef tutmuştur. Kanunların tatbikinde alınması lâzımgelen tedbirlerin takdiri kanuna muhalif olmamak şartıyla idari makamlara mevdudur. Sarahaten emredilmemiş olsa bile sarahaten men olunmuş bir tedbiri idari makamlar her zaman almaya yetkili olduklarını arzederim.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Sayın arkadaşların tamimin sebebi ve maksadı hakkında Sayın Bakanın cevapları katiiyen tatminkâr değildir.

Hele bana verdiği çok kısa cevap asla temin etmemiştir. Bu itibarla Osman Nuri Köni'ye verdiği cevaba cevap vereceğimi. Mukaddeme olarak arzedeğim ki, Bakanın cevabının başıyla sonu arasındaki tenakuz ve zimni itirafa memnun ve müteşekkirim.

Heride tahaddüs edecek ihtilâfları veya herhangi bir şikâyet, veya iştirak edenlerin az veya çokluğu hakkında vukubulacak iddiaları karşılamak üzere hüsnüniyetle yapıldığı asla vârit değildir. Bir defa tamimin hukuki mahiyet ve kıymetini tetkik edelim :

Seçimlerin ne suretle cereyan edeceğini ve tatbik edilecek usullerin ne olduğunu Seçim Kanunu tâyin eder. Seçimlere iştirak edenlerle etmeyenlerin isimlerini havi listelerin seçim komisyonlarından herhangi bir makam tarafından istenebileceği hakkında Seçim Kanununda hiçbir hüküm mevcut olmadığı gibi, rey vermenin gizliliği prensipi ise herhangi bir makamın böyle bir talep ve müdahalede bulunmasına katiiyen mâni'dir. Böyle bir talep karşısında kalındığı takdirde de Komisyonların bu kanunsuz talebe ittiba etmekten çekinmeleri icabeder. Bu halden Seçim Kanununun tadili sırasında onun emniyeti temin edeceğimiz diyenler utansınlar

Sayın Bakanın Vilâyetler İdaresi Kanununun 20 nci maddesine istinaden hakkını kullandığı yolundaki iddiası da vârit değildir. Zira bu madde (bileümle kanunlar ve nizamnamelerle bunlara mütaallik olarak vilâyetlerce verilecek talimat ve mukarrerat idare şubelerine ancak valiler vasıtasıyla tebliğ olunur).

Hükümünü ihtiva etmektedir. Bu hükümde seçim işlerinden bahis olunmadığı gibi, listeleri istiyebileceği hakkında da bir hak ve salâhiyet verilmemiştir.

İçişleri Bakanının kanunların ne hükmüne ve ne de ruhuna aykırı olmadığını söylediği bu tamim yukarıdaki mâruzatıyla mevcut kanunların müsaade ve salâhiyet verici hiç bir hükmüne dayanmadığını arzettiğim oluyorum.

Nerede kaldı ki, Seçim Kanunumuzun ruhuna da uygun değildir. Zira mütaaddit partili sisteminizin icabı olarak muvafık, muhalif ve hattâ bağımsız taraflar iştirak etmiş olsalar dahi yine seçimin emniyeti unsurlarına aykırı hareket etmiş olurdu. Zira Bakanın iştirak eden dostların adı ile, Halk Partisine muhalefetle iştirak etmemiş muarızlarının isimlerini istemesinde kanuni bir salâhiyet olmamakla beraber kanunun ruhuna da uygun düşmemektedir. Halbuki seçimlerde görüldüğü gibi bir çok yerlerde yüzde dörde kadar düşen iştirak nispetini evelden çok daha iyi bilen İçişleri Bakanı şifre ile ve gizli olarak isteyip bilâhara açıklamış olmasında elbette bir sebep mevcuttur. Bu sebebe tamamiyle dostları ile muarız ve muhaliflerinin isimlerini bilmek hedefini istihdaf eder.

Sayın arkadaşlar; memlekette derin akisler uyandıran bu genelge sizi temin ederim ki umumî bir korku ve heyecan tevhit etmiştir. Biz memurlarımızın tarafsız olduklarını ve böyle kalmaları lâzımgeldiği kanaatindeyiz. Fakat Kanunlarımıza göre onun da bir oy kullanma hakkı vardır. Diğer bir tabirle izhar etmemek kayıt ve şartıyla onun da bir siyasi kanaati vardır. Bu kanaati kanunumuzun, seçimlerin emniyeti ve gizliliği prensipine uyarak iştirak etmemek suretiyle ya Demokrat Partiye olan sempatisini veya Halk Partisine olan antipatisini izharla siyasi kanaatini meydana koymuş oluyor.

Hükümet partisini, mütemadiyen seçime fazla girilmesini temin için sarfettiği gayret ve battâ milyonlarına rağmen kendisinin emrine körü körüne inkıyat edeceğini sandığı tertemiz memurlarımızın girmediklerini görünce elbette ve elbette ona karşı âtiyen hesaplaşmak üzere bir korku ve tehdit havası yaratmak istediği neticesine varmış oluyoruz.

Nerede kaldı ki Halk Partisinin gizli gizli yaptığı veya kendisinin haberi olmadan başkaları tarafından yapıldığı sanılan iştirak etmiye-

eeklere gelir ve kazanç ve sair vergilerin fazlamaz yapılacağı yolundaki menfi propagandalar bilhassa hadema böyle bir seçim anında hemen kara listeye geçmiyeyim endişesiyle yalnız 13 vilâyette değil diğer vilâyetler hakkında da telâşa düşürmek istemişlerdir.

Her ne için tevil yoluna gidiyorlar? Safsata yapıyorlar? Seçimler Halk Partisinin en hassas bulunduğu işlerdendir.

SEDDAD PEK (Kocaeli) — Gayet tabii, vatanperverlik icabı.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Evet, sizin istikbaliniz ve ikbalinizle ilgilidir.

(Soldan, sizin de sesleri) Geçmiş, ve emsali çoktur. Saracoğlu ve Recep Peker'in seçimler sırasında buna benzer gizli tamimleri bilâhara Partimiz ve tarafsız gazeteler tarafından açıklanmıştır.

AHMET ULUS (Giresun) — Yeni gönderdiğiniz tamim var.

Dr. AZİZ URAS (Mardin) — Biz de sizin gizli tamiminizi biliyoruz. Celâl Bayar aynı şekilde bir tamim göndermiştir.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Şu halde bizim bütün istek ve temennimiz milletin iradesine taallük eden işlerinde Hükümetin tarafsız kalmasını teminidir. Şu halde Hükümet kanunsuz ve haksız bir iş yapmıştır. Hükümetin asıl maksat ve gayesi Bakanım dediğine uymadığını Partimizin, matbuatımızın ve hattâ bir kısım viedanlı seçim kurul idarecilerimizin protesto ve itirazları güzel bir cevap ve misal teşkil eder.

Bu meselede fikirlerine tercüman olduğumuz milletin ekseriyeti bu listeleri (kara liste) diye tavsif ediyorlar. (Soldan, gülüşmeler)

Gülersiniz arkadaşlar. Memleketin acı dediğine burada gülmekle mukabele edersiniz.

SEDDAD PEK (Kocaeli) — Sen de gülüyorsun.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Güllüyorsunuz, çünkü sizin halinize güllüyorum.

Ve birgün bu listelerin kullanılacağını ve memursa nakil, tahvil veya ilk fırsatta çıkarılmaya tâbi tutulacağını, halk ise behemahal iktidarın hışma uğrıyacağını ısrarla ileri sürüyorlar.

Velhasıl arkadaşlar; tamimin gayesi küçük akalliyetine rağmen iktidarı elinde tutmak isteyen Saracoğlu, Recep Peker Hükümetlerinin ay-

mı zihniyetini taşıyan bir ve iki numaralı Saka Hükümetlerinin haleti ruhiyesini ifade eder.

Acıdır arkadaşlar; hırsızlıkla iktidarda kalmak için millet iradesiyle oynamak itiyadından Hükümet ve Partisi ne zaman vaz geçecektir.

5. — İstanbul Milletvekili Senihi Yürüten'in, Çatalca İlcesine bağlı Kestanelik ve Oklalı köylüleri arasında tarla ekimi anlaşmazlığı yüzünden çıkan hâdisede döğülen köylülere dair İçişleri Bakanlığından sözlü sorusu (6/199)

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki soruların İçişleri Bakanının Sözlü olarak cevaplandırılmasını rica ederim:

1. 2. X. 1948 Cumartesi günü İstanbul Vilâyetinin Çatalca İlcesine bağlı Kestanelik ve Oklalı köylüleri arasında tarla ekimi anlaşmazlığı yüzünden çıkan hâdiseye müdahale eden Dağyenice Jandarma Karakol Kumandanı Gedikli Çavuş Yaşar Pulcu'nun, Kestanelik köylülerinden bazılarını dövdüğü ve jandarma orlerine dövdürdüğü ve elindeki demir şişi Bayram Akmeri ismindeki köylünün vücuduna saplamak suretiyle yaraladığı;

2. 4. X. 1948 günü yaralının Çatalca Saveliğine başvurmak üzere şahitleri ile birlikte Çatalca'ya geldiğini haber alan Gedikli Çavuş yaralı ile beraber 79 yaşında Mustafa Serbest'i kahveden kaldırıp merkez karakolu bodrumuna tekme ile attığı;

3. 5. X. 1948 günü Dağyenice Jandarma Karakolu önünden atı ile geçen Kestanelik köylü Mahmut Pmarcı'yı attan aşağı alarak döve döve köy kahvesi önünden geçirerek karakola götürdüğü;

4. 6. X. 1948 günü Kestanelik köyünden Sadık Serbest'i Dağyenice Karakolunda iki eline bir kelepçe ayaklarına falaka kafasına battaniye sarmak suretiyle gece saatlerce döverek işkence yaptığı ve yaptırdığı ve aynı köyden Rıza Çan ismindeki köylüyü de aynı günde dövdüğü ve dövdürdüğü, öğrenilmiştir.

Hâdiseden Çatalca Kaymakamının lâkayd kaldığı da anlaşılmıştır.

Hâdiseler Bakanlığa aksetmiş midir? Gerek Çatalca Kaymakamlığı ve gerek Jandarma Gediklisi hakkında ne yapılmıştır? Bu ve bu gibi hâdiseler hakkında vatandaş emniyet ve selâmeti için

Bakanlık ne düşünmekte ve ilerisi için ne tedbirler almaktadır.

Istanbul Milletvekili
Senihi Yürüten

İÇİŞLERİ BAKANI MÜNİR HÜSREV GÖLE (Erzurum) — Efendim, istediğim malumatın bir kısmını alamadım. Eğer müsaade buyursanız bunu ayın 24 neü Çarşamba günü cevaplıyacağım. (Muvafık sesleri).

BAŞKAN — Diğer soruya geçiyorum.

6. — *Afyon Karahisar Milletvekili Hasan Dinçer'in, halkevlerinin durumu hakkında Başbakanlıktan sözlü sorusu (6/200).*

BAŞBAKAN HASAN SAKA (Trabzon) — Tehirini rica edeceğim, önerge okunmadan söyleyeyim.

Sayın arkadaşlar, bugünkü gündemde bana tevcih edilmiş bulunan sual takriri halkevlerine bütçeden yapılan yardımdan başka Özel İdare ve belediyelerden ne kadar yardım yapıldığının ifadesine taallük ediyor. Bütün gayretlerim, buna bugün cevap vereyim merkezinde idi. Fakat maalesef müsteşarın bana getirdiği dünkü malûmata göre halkevlerine, memlekette yayılmış bulunan yüzlerce halkevlerimize özel idarelerle belediyelerden yapılmakta olan yardım miktarının toplanabilmesi için vaktim kifayet etmedi, bu itibarla arkadaşımдан özür dilerim. Eğer müsaade buyurulursa bu sualin cevabını bir hafta sonraya tehir buyursunlar, vakit kendilerinin sorularını cevaplıyayım.

7. — *Bolu Milletvekili Lûtfi Gören'in, Düzce tütünleri hakkındaki sorusuna Gümrük ve Tekel Bakanı Emin Erişirgil'in sözlü cevabı (6/201)*

BAŞKAN — Soru önergesini okutuyorum:

Tekel Bakanından sözlü soru önergesidir.

1. — 1948 senesi Düzce'de iera kılunan tütün satışlarında ve bilhassa ihrakiyelik namı altındaki tütünlerin ayrılmasında vukuu söylenen yolsuzluklardan Bakanlık haberdar mıdır, haberdar ise ne muamele yapılmıştır?

2. — 3437 sayılı Kanununun 31 ne maddesinin son fıkrasında yazılı evsafı düşük tütünlerin tâli istihsalâtta kullanılmak imkânı elde edilinceye

kadar usulü dairesinde imhasına devam olunacağı yazılıdır. Bu hükme göre bu tütünlerin kıymetlendirilmesi için Tekel Bakanlığı vazifelidir. Şimdiye kadar ne gibi teşebbüsler yapılmış ve ne neticeye varılmıştır?

3. — Yukarda bahsi geçen düşük vasıflı tütünler Reji İdaresince ve 1942 yılına kadar da Devlet Tekel İdaresince yakılmıştır. 1942 yılında bu nevi tütünlerin satışına müsaade edilmiş ve altı senedenberi kıymetlendirilegemekte olan bu tütünlerin 1948 yılı satışlarında bu nevi tütünlerin tekrar yüz binlerce kilo tütünün yakılmasıdaki sebep ve zaruretin neden ibaret olduğunu açıklanması?

4. — Ötödenberi yakılmakta olup 1942 senesinden itibaren altı senedenberi Tekel İdaresinin izni ile satılan düşük vasıflı tütünlerimizin alıcıları bu tütünleri ne işte kullanmışlardır? Bu yıl aynı işte kullanmadıkları sebebi anlaşılırmıdır?

Sorularımın cevaplandırılmasını Gümrük ve Tekel Bakanından saygı ile dilerim.

9. XI. 1948

Bolu Milletvekili
Lûtfi Gören

GÜMRÜK VE TEKEL BAKANI EMİN ERİŞİRĞİL (Zonguldak) — Bu sene Düzce tütün satışlarında Tütün Kanununun 31 ne maddesinde yazılı imhalık kısmın çöküştüğünü Bakanlığa hiçbir şikâyet yok iken istatistiklerden öğrenmişim.

Arkadaşlarımın izahına göre, yaz devresi kurak gittiğinden mahsul zamanında neşvüna bulamamış, son devrede yağın yağmurlar üzerine büyüyen tütünlerde imhalık kısm çok olmuştur.

Bu arada piyasada değer bulabilecek kısımla, bu imhalıkların tefrikında memurlarımızın adaletli hareket etmediğini bana bir gazeteci arkadaşım söyledi. 30. VII. 1948 de derhal bir yazı yazarak yakımlık tütünlerdeki fazlalığın sebebini sordum ve adaletsiz hareket edenler varsa derhal tahkikat yapılarak, sorunlu tutulmalarını bildirdim. Bu emri telefonla da verdim.

Bu tezkerenin yazılmasından bir gün sonra Düzce'nin Üskübi köyünde ihraklık diye ayrılmış olan kısm içinde kıymet taşıyan tütünler bulunduğu ora halkından bir kısmı tarafından

iddia edilmiş, zabıt tutulmuş ve bu zaptın, Bolu Valisine verilmiş olduğunu haber aldım. Vilâyet Makamı da bir tezkere ile bunu bana bildirdi.

Diğer taraftan bu zabıt üzerine Düzce Tekel Müdürü, Düzce Ekisperi ile birlikte Üskübi'ye gitmişler tutanağın konusu olan tütünü ambardan alarak halk huzurunda muayene etmişler. 2 balyadan ibaret olan bu tütünlardan 20 kiloluk bir balyasının hiçbir değer taşımayan ve kanunun imhasını emrettiği kısımlardan mürrekkep olduğunu, 11 kiloluk diğer balyanın da kanunun daha tarlada iken imhasını emrettiği dip yapraklarla, diğer hastalıklı yaprakların halitesinden mürrekkep bulunduğunu görmüşler ve halka bunu anlatmışlardır.

Tütün ve Tütün İnhisar Kanunu, yakılacak tütünler üzerinde ekispere mutlak bir salâhiyet vermemiştir. Ekici, tütünün yakınlık olmadığına inanıyorsa itiraz edebilir. Ozaman ekisper asla yakamaz.

Onun için Bolu Valisine yazdığım cevapta; bildirdiği hâdisenin tahkikini Tekel Genel Müdürlüğüne bildirdiğimi kaydetmekle beraber kanunun imhası gereken tütünlere ait hükümlerini izah ettikten sonra; aynen;

«Bahsettiğimiz kanun hükümleri ekicilere anlatılır ve haksızlığa uğradıkları takdirde itiraz haklarını kullanmaları hususunda münasip suretlerle tenvir edilirler ise şikâyet konusu kendiliğinden kalkmış olur.» diyerek bu hususta yardımını rica etmiştim.

Şahsan prensipim tahkiki gereken bir işi muhtelif kanallardan tahkik ettirmektir. Onun için; gerek doğrudan doğruya haber aldığım, gerek resmî şekilde bana aksettirilen hususların tahkikını diğer bir tezkere ile validen rica ettim. Tekelin tütün müşavir uzmanını buralara gönderdim. Kocaeli Başmüdürünü ve Teknik Şefini işin tetkikına memur ettim. Bir Tekel müfettişi vasıtasıyla mahallinde tahkikat yaptım.

Bolu Valisi benim yazdığım tezkereye cevap olarak 17. IX. 1948 tarihinde gönderdiği yazıda aynen şöyle demektir.

«Düzce'de kanunun imhalık olarak tavsif ettiği işe yaramaz tütünlerin ekicinin imzası alınmak suretiyle tutanakla tevsik edilerek imha olunmakta bulundu, ve bunun aksine hareket olunduğuna dair şimdiye kadar da kayma-

kamlığa bir müraعات vâkı olmadığı ve kaymakam tarafından zaman zaman bizzat mahallinde yapılan incelemelerde böyle bir hale tesadüf olunmadığı adı geçen kaymakamlıktan bildirilmektedir.

Tekel Genel Müdürlüğünden aldığım 28. VIII. 1948 tarihli karşılık yazıda şöyle denmektedir :

«Bakanlıklardan alınan telefon notu üzerine Kocaeli Mıntakası Teknik Şefinin bölge Başeksperti ile birlikte Çilmi, Üskübi ve Düzce ihraklıkları üzerinde yaptıkları etraflı tetkikat sonunda varılan neticeye göre bütün muntakada olduğu gibi bu üç mühim alım noktasında da imhalığa ayrılmış ve ayrılmakta olan tütünlerin kanunen yokedilmesi icabeden aksamdan ibaret olduğu anlaşılmış ve bu husustaki raporun bir örneği ekli olarak sunulmuştur.

Rapor münderecatı, yukardaki mütalaamızı teyit eder mahiyette olduğundan yapılacak bir muamele görülemediği ve evvelce gönderilen üç parça yazının iade olundu.

Yazıda bahsi geçen teknik raporunda da; aynen :

«... Çilmi, Üskübi ve Düzce ihraklıkları üzerinde etraflıca tetkikatta bulduk. Ve aldığımız neticeye göre; bütün muntakada olduğu gibi bu üç mühim alım noktasında da ihraklığa ayrılmış ve ayrılmakta olan tütünlerin kanunen yanması icabeden aksamdan ibaret bulunduğunu...»

Denilmiştir.

Müfettişten aldığım raporda; valinin gönderdiği zabıt varakasında ismi bahis mevzuu olan tütün sahibi Ali Dikmen'in; esas itibariyle şikâyeti olmadığını ve belki etraftakilerin sözü doğrudur diye zaptı imzaladığını söylediği yazılmakta ve hâdisenin Tütün Kanununun 24 ve 31 nci maddelerinin titizee tatbikından ileri geldiği kanaati izhar olunmaktadır.

Benim şahsi fikrime gelince : Kanunun 31 nci maddesine göre yakılması lâzımgelen yapraklar tütün değildir. 24 ncü maddeye göre daha tarlada iken imhası gereken dip yapraklara da tütün denemez. Tütün ekicisi bunları gayet iyi bilir. Ve bu noktada ekisperle ihtilâfı olamaz. İhtilâf, tütün balyeleri içine bunların karıştırılmasından ileri geliyor. Eğer ekisper gözünü kapar bunu alırsa sahibi memnun-

dur. Eğer ayıkla getir denirse ben nerede yapayım nasıl ayırayım der. İnsafılları da hakkımız var yakınız diyerek bırakır.

Filhakika imhalık yapraklar arasına ekseriya bir miktar görmez, yani düşük kaliteli tütün karıştırılır. Düşük kaliteli tütünün fiyatı düşüktür. 20 - 25 kiloluk bir balye imhalık tütün içinde az çok değer bulabilecek 2 - 3 düşük kaliteli tütün varsa da dengi bozup içinden bunları ayırmak bir külfet ve masraf işidir. Ekiçi ekseriya karşılığını hesap ederek bu külfet ve masrafı göze almak istemez.

Daima olacak olan bu dâvayı hal için hem halkımıza, hem eksperlerimize terettüp eden vazifeler vardır. Bu itibatta olan ekiçilerimiz bundan vaz geçmelidirler.

Eksperlerimiz de ekiçilerimizin bu durumda olan balyalarını ayırttırmak için ellerinden gelen vasıta ve yardımı sağlamalı, bir taraftan da onları ikaz etmelidirler.

Bu sene alımlarda bunu temin etmeye çalışacağız.

2. 3437 sayılı kanunun 31 nci maddesinin son fıkrasında yazılı olup sigara harmanlarında kullanılması mümkün olmayan imhalık tütünlerin kıymetlendirilmesi :

- Bunlardan nikotin çıkarılması,
- Çürütülerek gübre olarak istimali,
- Nikotin istihali için petrolle taşıyarak bir bedel mukabili haric memleketlere satılması suretiyle mümkün olur. İmhalığa ayrılan tütünler çürük gibi tamamiyle tagayyür ederek tütün vasfını kaybetmiş, yanık gibi hayatiyeti zail olmuş, kara yeşil gibi esasen terkibinde nikotin ve nişastalı maddeler gereği gibi teşekkül edememiş aksandan bulunduğu göre bu kabul tütünler ancak takriben yüzde yarım gibi pekaz nikotini ihtiva etmekte ve nikotin fabrikaları için fevkalâde zaruret olmadıkça ve saf nikotin fiyatlarında yükseklik bulunmadıkça değerlendirilerek ihraç kabul olamamaktadır. Harbden evvel memleket dâhilinde bir nikotin fabrikası kurularak bu tütünlerle yaprak tütün işletmesinden ve fabrikasyondan mütehasıl toz ve kırık tütünlere nikotin istihali derpiş edilerek teşebbüse geçilmiş ise de harbin zuhuru dolayısıyla bu teşebbüs tatbik mevkiine konulamamış ve harb sonlarına doğru teşebbüs yeniden ele alınarak yapılan gerekli inceleme ve teşebbüsler netice-

sinde müstakillen kurulacak tesisatla yapılacak imalât mukabili elde edilecek nikotinin amortismanı ve masrafı koruyamayacağı anlaşılmıştır. Son defa İstanbul'da Maltepe'de inşası kararlaştırılmış olan sigara fabrikası için de bir de nikotin imalâthanesi bulundurulması uygun olacağı kanaatine varılarak bu bakımdan da icabeden teşebbüslere girişilmiştir.

Türk tütünlerinin az miktarda yani ortalama % 1,5 nikotini ihtiva etmesi ve bilhassa bu nispetin imhalık tütünlere % 0,5 gibi işletme masrafını koruyamayacak derecede bulunması bu imalâthane tesis edildiği takdirde daha ziyade fabrika artıklarından faydalanması cihetine gidilecek ve bu meyanda imhalık tütünlere de istifade imkânları gözönünde bulundurulacaktır.

Bununla beraber haşerat imhasında kullanılmak üzere tarım teşekküllerinin, çiftçilerin lüzumunda talep ettikleri tütünler petrolle taşıyarak edilmek suretiyle bu imhalıklar uyanında bedelsiz olarak verilmekte ve bu suretle ziraat işlerinde kullanılması sağlanmakta olduğu gibi tütünler yakıldıktan sonra hâsıl olan külleri fazla miktarda potasyum ihtiva ettiğinden gübre makamında istimal edilmek üzere arzu eden çiftçilere de parasız dağıtılmaktadır.

Başka suretle imhalık tütünlerin değerlendirilmesi mümkün değildir.

3 — İmhalık tütünler hiçbir suretle sigara harmanlarında kullanılmayan, düşük vasıflı tütünler ise az miktarda enjin sigara harmanlarında ufak bir nispette istimal edilebilen tütünlerdir. Şuhalde imhalıklar kıymetsiz, düşük vasıflı tütünler ise az kıymetlidir. İmhalık tütünler reji dairesi zamanında yakıldığı gibi Devlet Tekel İdaresi zammında da aralıksız olarak yakılmıştır. 1942 yılından sonra da imhalık tütünlerin satışına müsaade edilmemiştir. Esasen 3437 sayılı Kanun bu tütünlerin satışına müsaade etmez. Nettekimi, Düzece istihsal noktasında 1942 senesinde 93 342 kilo, 1943 senesinde 10 377 kilo, 1944 senesinde 6 956 kilo, 1945 senesinde 34 691 kilo, 1946 senesinde 42 685 kilo tütün imhalığa ayrılarak yok edilmiştir.

Satıldığı mevzu bahis edilen tütünler düşük evsafi ve az kıymetli tütünlerdir ki bunlar öteden beri olduğu gibi halende gerek Tekel İdaresi ve gerekse tüccar tarafından satın alınmaktadır. İmhalık tütünlerin nispeti her yıl aynı olmaz. Bu miktar, tütünün yetişme seyrine ve ha-

va şartlarına göre her yıl değişir. 1947 yılında ekim fazla yapılmıştır. Yaz mevsimi kurak geçtiğinden mahsul sonbahara kadar neşvüne ulaşamamıştır. Sonbaharda ise, yağmurların erken başlaması tenebbütü hızlandırmış ve yağışında devamı ise yaprakların kemale ererek kurummasını mümkün kılmıştır. Bundan dolayı da yamuk, karayemiş ve kıvrımlı miktarı pek fazla olduğundan imhaliğe ayrılan tütün miktarı da göze karşı derecede yüksek olmuştur. Bunlardan maada yine 3437 sayılı Kanununun 24 üncü maddesine göre diğer tütünlerin toplanması yasak olduğu halde bazı ekiciler satabilecekleri mülahazasıyla bu tütünleri de topharak amburlara getirmekte ve hiçbir kıymeti olmadığı halde toplanması da yasak olan bu tütünler de imhaliğe ayrılmaktadır. Bunlar haricinde düşük vasıflı olduğundan imhaliğe ayrılarak yakılmış tütün mevcut değildir.

4 — Yukarıda da izah edildiği veçhile satılan tütünler imhaliğe olmayıp düşük vasıflı olduğundan dolayı az bir bedelle satılan ve ticaret alanında (Dubl kapa) tabir olunan tütünlerdir. ki bunlar bu yıl da satılmıştır. Ve halen de Tekel İdaresinin ve tüccarın depolarında mevcuttur. Tekel İdaresi bu tütünleri ufak bir nispet dâhilinde enjin sigara harmanlarında kullandığı gibi tüccar da (Dubl kapa) namıyla haric memleketlere satmaktadır.

LÜTFİ GÖREN (Bolu) — Muhterem arkadaşlar, 1948 senesi Bolu'nun bütün kazalarında ziraat bakımından, istihsal bakımından en kötü yılını yaşamaktadır. Hepimiz duyduk ve sevindik ki, memleketin her tarafında hububat mahsulü gayet iyidir. Bolu'ya döndüğümüz zaman görüyoruz ki, birçok muntakalarda hububata verdiği tohumu dahi alamamışlardır. Binaenaleyh, bütün kazaları ile birlikte hububat mahsulü Bolu'da çok fena olmuştur ve Ziraat Bakanlığından yardım istenmiştir. Tohum tahsisleri yapılmıştır. Bu da resmen müspettir.

Bu böyle iken, Düzcü'nün yalnız hububata değil; biraz da tütün mahsulünden istifade etmesi mümkündür. Burada da talih onlara karşı yaver olmuyor.

1942 senesindenberi tatbik edilmeyen bir şekilde 1948 senesi tatbikat şekline giren tütün yakma dâvası Düzcü'yi fevkalâde müteessir etmiştir. Bir kere hububatı yoktur, bütün ümidi tütünlerdedir. Tütüne de talip az çıkmıştır, on-

dan başka da kanununun 31 nci maddesinde tarif edilen bazı tütünlerini bedelsiz olarak Tekele iadesi yazılıdır. Fakat o kanununun tarif ettiği neviden yakımlık tütünden ibarettir. Altı sene-denberi hiç aranılmadığı ve bu şekilde gittiği halde, bu sene bütün denklemler içerisinde de fena olan tütünler ayrılmıştır. Tütün mahsulü öküzle, traktörle yapılır bir şey değildir. Hepsisi el ile, kazma ile yapılır ve elle teker teker toplanır, ipe dizilir kurutulur ve denklemler. Komşusundan aldığı öküz arabasıyla, gittiği sekiz saatlik yerde tütünleri nerede serecek ve nereye götürecektir? Nihayet bunu yapan bir dul kadındır veya şudur, budur. Bunlara imkân verilmiyor. El ile şuraya bas deniliyor, o kadar. Sayın Bakan, tütünlerin senelere göre hesabını yaptı ama, 1948 senesi hesabını söylemedi. 1948 senesinin tütün zararı bir milyon liradan fazladır.

10 000, 15 000 i ve 25 000 i kimse aramaz. Dört milyonunun içinde 15 000 gider. Fakat bir milyon deyince bütün köylü bundan müteessir olmuş ve ağlamıştır. Makama şikâyet edilmemiştir deniyor. Bütün Milletvekili arkadaşlarımızla birlikte gittik, her köyde aynı şikâyeti dinledik. Demek ki, şikâyet etmesini bilmiyorlar. 6 sene-denberi böyle bir şikâyet yoktur, alınan dört denge mukabil 48 denge yakıtıhoaktadır. Biz de meseleyi huzurumuza getirdik, bunları tazmin imkânını görmüyorum. Yalnız bu gibi insafsız hareketlere meydan vermesinler, bu gibi memurların cezaları verilsin. Bize söylediklerine göre bir tane ekis per varmış, tütünlerin seçilmesinde odacıları kullanmış. Bu yolsuzluklar vâkı ise Tekel Bakanlığında rica ediyorum, bu gibi nachillere iş verip de halkı ızrar etmesin. Ricam budur.

GÜMRÜK ve TEKEL BAKANI EMİN ERİŞİRĞİL (Zonguldak) — Efendim, arkadaşlarıma da söyledim; bana vaka söylersiniz tahkikat yaparım ve mesul bulursam şiddetle tecziye ederim. Yine aynı sözü tekrar ederim, vaka ve hâdiseler söylenirse derhal tahkik edeceğim. Kanuna riayete mecburuz. Büyük Millet Meclisince hürmetimiz kanuna riayetle bizi mükellef tutar. Önümüzdeki yıl da kanunlara harfiyen riayet etmek mecburiyeti katisindeyim. Eğer kanun ihtiyacımıza yetmiyorsa kanununun tadilini teklif, hem arkadaşımın, hem benim, hem de hepimizin şeraiti dâhilindedir. Ama kanuna her han-

gi bir şekilde müsamaha et.. Buna inkân yoktur.

Bu yıl memurlarımıza verdiğimiz talimatta Katî surette halka her türlü yardımı göstereceksiniz, yer göstereceksiniz, para, vasıta vereceksiniz, icabederse hamal vereceksiniz, icabederse yatacak yer göstereceksiniz.

Fakat yakmayacaksınız. Kanunun kabul etmediği bir kilo tütün de olsa içinde, memleketin servetidir, asla yakmayacaksınız diye sureti katiyede emir verilmiştir. Arkadaşlarımdan rica ederim, kendileri halkla temas ettikleri zaman

desinler ki; Cumhuriyet Hükümetinin kanunlara ne dereceye kadar bağlı olduğunu görüyorsunuz, karıştırmayın, karıştıracak olsanız bile ayırtacaktır, hamal verecek vasıta verecektir ve muhakkak ayırtacaktır. Ben bunu ayırtacağım, sizin kararınız budur, ben bunu yapmazsam siz beni mesul edersiniz.

BAŞKAN — Soru bitmiştir.

Gündemde görüşülecek başka madde yoktur. Cuma günü saat 15 de toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 16,45

